

Forensisch patholoog Bela Kubat
‘Het voelt alsof ik mag spreken namens de overledenen’

1971 Ze bezoekt haar vader die tijdelijk in Nederland werkt en keert daarna niet meer terug naar geboorteland Tsjechoslowakije. Ze gaat naar het atheneum in Nijmegen.

1983 Afronding studie geneeskunde. Ze begint aan een opleiding tot neuroloog in Maastricht en later tot neuropatholoog in Essen (Duitsland).

Maar zes personen in Nederland doen het: het in uiterst detail onderzoeken van mensen die onder verdachte omstandigheden zijn overleden of van wie de dood niet te verklaren is. **Bela Kubat** (59) is een van hen en ze werkt bij het Nederlands Forensisch Instituut. ‘Forensische pathologie is als een medische krimi, ik ben er dol op.’

Ze werkte pas een jaar bij het Nederlands Forensisch Instituut (NFI) toen ze het rampgebied van de tsunami betrad. De vloedgolf die in 2004 de kust van Zuidoost-Azië trof, kostte 230.000 mensen het leven. ‘Het was, hoe zal ik het zeggen, heel indrukwekkend,’ zegt Kubat in een vergaderruimte van het forensisch instituut. Ze laat een stilte vallen. ‘Hoe het is om zo veel overledenen bij elkaar te zien, is niet te omschrijven. Het is zwaar om daar te lopen. Dat gevoel mag je niet dagelijks toelaten, dan kun je je werk niet doen. Maar af en toe moet je erover nadenken, anders ben je geen mens. En als je dan beseft wat je ziet, is dat *heavy*.’

Tegelijkertijd omschrijft ze de weken waarin ze werkte aan het identificeren van de tsunamislachtoffers als een heel leerzame periode. De lichamen waren op verschillende locaties bijeengebracht in vriescontainers. ‘Werken met lichamen in zo een verregaande staat van ontbinding was een totaal nieuwe ervaring voor me. Soms kon je aan de buitenkant niet eens meer zien of iemand een man of vrouw was.’

Eigenlijk is het puur toeval dat Kubat als forensisch patholoog werkt. Ze was het liefst plastisch chirurg geworden. Kubat: ‘In de tijd dat ik afstudeerde, werden er geen vrouwen toegelaten tot de opleiding algemene chirurgie. En die vooropleiding was nodig voor de plastische chirurgie.’ Ze overwoog, als kind van twee klinisch pathologen, om voor de pathologie te kiezen. Op advies van haar vader koos ze een andere weg. ‘Hij zei dat het geen vak voor vrouwen was, je moest er veel te hard voor werken.’

Het werd neurologie in Maastricht, waar ze meteen na haar studie geneeskunde kon beginnen. Een mooie bijkom- →

stigheid was dat haar toenmalige man daar ook een opleidingsplek had. Toen hij na zijn afstuderen geen baan kon vinden, ging ze met hem mee naar Duitsland. 'Ja, ik was in die tijd erg volgzzaam,' lacht Kubat. Terwijl ze wachtte op toelating tot de opleiding daar, bood een van de opleiders haar een plek aan bij neuropathologie. 'Ik had toch niks te doen, dus zei ik ja. Binnen een week wist ik: dit is wat ik de rest van mijn leven wil doen. De forensische pathologie is als een medische krimi, ik ben er dol op. Je onderzoekt waarom iemand is overleden en mag daarbij het hele lichaam bekijken. Ik mag de organen in mijn handen nemen en kan zo iemands dood reconstrueren. Dat is boeiend.'

IN DE SPIEGEL KIJKEN

Het juridische aspect van haar vak is voor Kubat de kers op de taart. Van haar bevindingen hangt immers veel af. Een fout in haar rapport kan ervoor zorgen dat de verkeerde achter de tralies belandt en de dader vrijuit gaat. 'Ik zou het verschrikkelijk vinden om een fout te maken.' Het komt voor dat Bela sterke vermoedens heeft dat iemand slachtoffer is van een misdrijf, maar dat ze tijdens de sectie bijvoorbeeld een hartafwijking vindt waaraan het slachtoffer in theorie ook overleden zou kunnen zijn. Toch frustreert het haar dan niet als de dader vrijuit gaat. 'Mijn taak is om een zaak zo goed mogelijk uit te werken en te rapporteren. Of dat leidt tot een veroordeling, doet er voor mij niet toe. Als ik na een zaak thuis kan komen, in de spiegel kan kijken en kan denken, dat heb je goed uitgelegd, dan ben ik *happy*.'

Kubat werkt twee dagen in de week in Maastricht als hoogleraar forensische pathologie en drie dagen per week bij het NFI in Den Haag. Als er een lichaam is dat moet worden onderzocht, wordt vaak eerst een CT-scan in het ziekenhuis gemaakt voordat het bij het NFI komt. Daarop is letsel aan de botten te zien, of

bloeduitstortingen. 'Als ik de obductie uitvoer, kan ik er een dag mee bezig zijn, maar soms ben ik in een paar uur klaar. Een simpele obductie is een lichaam dat in het water wordt aangetroffen, zonder letsel, zonder ziekelijke afwijkingen en met een hoog alcoholpromillage in het bloed. Als iemand veel letsel heeft, wordt het ingewikkelder. Van mij wordt verwacht dat ik van alle aandoeningen opschrijf wat ze bijdragen aan het overlijden.'

Na afloop van de sectie schrijft Kubat het voorlopige sectierapport waarin ze omschrijft wat ze heeft aangetroffen, niet wat er volgens haar is gebeurd. Zo mag ze schrijven dat iemand letsel aan het hoofd had, veroorzaakt door een rond, hard voorwerp met een bepaalde diameter, zoals het uiteinde van een hamer. Ze mag niet schrijven dat het slachtoffer om het leven is gekomen door de klap van een hamer, want het kan ook een ander voorwerp geweest zijn. In de dagen na de sectie onderzoekt ze weefsels op afwijkingen en bekijkt ze microscopische coupes van het lichaam. Ook andere deskundigen kunnen aanvullend onderzoek doen, om te bepalen of het slachtoffer onder invloed van alcohol, drugs of geneesmiddelen was. Als alle onderzoeksresultaten bekend zijn, stelt Kubat het definitieve sectieverslag op.

Bela Kubat werkt twee dagen in de week aan de universiteit en drie dagen bij het NFI

'Of het leidt tot een veroordeling doet er voor mij niet toe'

Thuis is er ook altijd wat te doen. 'Verslagen van stagiaires lezen, onderzoeken indienen voor publicatie, dat soort dingen. Het is een drukke baan, maar ik verheug me erop als ik 's avonds mag werken aan een wetenschappelijk onderzoek.' Haar drijfveer zijn de nabestaanden. 'Het is goed voor de rouwverwerking om te weten wat er gebeurd is. Het voelt alsof ik mag spreken namens de overledenen door de familie te vertellen wat hen is overkomen. Als het geen misdaad blijkt, maar een ziekte, is het ook van belang voor de familie om dit te weten. Steeds meer aandoeningen blijken erfelijk.'

DIEP EN DIEP TRIEST

De zaak die haar het meest is bijgebleven, is de sectie op oud-president van Servië Slobodan Milošević, die terechtstond voor het Joegoslavië-tribunaal wegens verdenking van oorlogsmisdaden. Toen hij in 2006 in zijn cel overleed, werd het NFI gevraagd zijn dood te onderzoeken. 'We werkten er met meerdere forensisch pathologen aan. Als een zaak zoveel media-aandacht krijgt, wil je niet alleen staan met je beweringen. Het was een soort belegering hier.'

's avonds terug. Daar is niks mis mee.' Ze kan met haar achterban gelukkig goed praten. 'Inhoudelijk niet natuurlijk, maar ze zijn er voor me.'

Tien jaar na de tsunami kreeg ze

weer met een grote ramp te maken. Toen de eerste lichamen van de overledenen van vlucht MH17 in Hilversum arriveerden, startte haar forensisch onderzoek. 'Ik had door de tsunami al een idee van wat me te wachten stond. Des te verrassender was het dat de impact even groot was als toen. Het was diep en diep triest.'

De komende jaren maakt Kubat zich als hoogleraar sterk voor de forensische pathologie als vak in de geneeskunde-opleiding. Artsen blijken mishandeling moeilijk te herkennen. 'Wat je niet kent, herken je niet. Ik wil dat alle geneeskunde-studenten kennis krijgen van forensische pathologie. En niet in een uurtje college. Ik weet hoe ik zelf was. Iets dat je een uurtje kreeg, was niet belangrijk. Mijn droom is dat alle studenten de kennis opzuigen en dat die blijft hangen.' ■